

ved de private Fæstegodfers Salg, da de Fordele, som Statskassen indvinder, ikke tilfalde de forrige private Godsetere. Hvad angaaer Priisbestemmelsen, som den sidste ærede Taler omtalte, paa de tvende forffjellige Maader, da troer jeg ikke, at den ærede Taler egentlig holdt sig til det, som jeg ansaae for at være det Særegne og det Vanffelige. Det var nemlig den særegne Lyft hos Bøndestanden til at blive i Nærheden af sit Hjem (Ja!), i Forbindelse med den særegne Omstændighed, at der, som jeg sagde før, i meget smaa Districter, i Omkredsen af nogle Sogne, kan findes forholdsvis meget store Capitaler, i andre ikke. Jeg har holdt mig til det Praktiske, ikke det Theoretiske (Hør!), og jeg skal tillade mig at forelægge et Exempel. Kronen har et Gods — jeg maa iøvrigt bemærke, at jeg tidligere har fordigaaet samme Gods, jeg har overseet det, da jeg berørte Forholdet paa de øvrige Krongodser, med hvilket det maa stilles paa lige Fod efter Frederik den Sjettes Resolution — nemlig Frederiksværks Gods. De, der kjende dette Gods, vide, at Productionsværdien paa det er forholdsvis ringere, end f. Ex. i Odsherred; men Frederiksværk ligger ved Siden af Frederiksborgs gamle Ryttergods, og navnlig eet Sogn ligger inde paa det, og derfor er det min Overbeviisning, at naar Gensdommene paa Frederiksværk komme til frit Salg, saa ville formuende Bønder sønner fra Frederiksborg Amt melde sig, og derved ville Priiserne stige usforholdsmæssigt i Sammenligning med Productionsværdien paa Frederiksværk Gods. Nu er jo Diemedet, som er søgt opnaaet for de Bedkommende, og som gaaer igjennem den hele Begunstigelse, det, at Bønderne skulle holdes ved Gaardene; men, gives Begunstigelsen her ved en Deel af Salgsværdien paa Frederiksværk, saa naaes dette Diemed i langt mindre Grad. Det er slet ikke saa ganske urimeligt, at to Trediedele af Auctionsprisen paa Frederiksværk er ligesaa meget, som den hele Auctionspris vilde være, naar Frederiksværk Gods laa ved Skjelskør (Ja!). Det er netop dette Særegne i Forholdet, som kan fremkomme endog for et heelt Gods, der medfører, mener jeg, at det Diemed, der skal naaes, ved en ikke utilbørlig, men rimelig

Begunstigelse at holde Bønderne ved Gaardene, ikke vil opnaaes, i det Mindste ikke i tilbørlig Grad. Jeg skal nævne et endnu speciellere Exempel. Der var en ganske simpel Fæstegaard ved Jægerspris, med jævne Jorder og med almindelige Bygninger, som rigtig nok vare nye, der blev solgt ved Auction, da Fæstereis Børn vare ganske smaa og ikke kunde overtage den, og som blev betalt med 1500 Rbd. pr. Td. Hartkorn contant, det vil sige Arvesæstefgifsten beregnet som Capital og den øvrige Deel af Kjøbesummen contant; — atter en Folge af, at formuende Mænd fra Frederiksborg Gods, som laa ligeoverfor, søgte ind paa dette Gods. Saadanne Facta gjøre Taxationen usikker. Derimod troer jeg, at en Taxation efter Afgifterne og Indfæstning slet ikke er saa overdreven vanffelig, at det ikke er saa vanffeligt at fastsætte, hvad der efter samtlige Forhold er en rimelig Afgift, og jeg skal bemærke, at, naar den ærede Minoritet netop har henviist til en historisk Bei, saa holder Udvalgets Fleertals Forslag sig nærmere til den historiske Bei, thi den var netop at fastsætte en rimelig Afgift. (Hør!) Nu have Tidene forandret sig; nu hør Statskassen ei nøies med den ældre rimelige Afgift alene uden al Kjøbesum; der bør gives et Tillæg efter Gaardenes Forbedring og Jordernes Bestaffenhed foruden det, som de gamle Planer hjemlede (Afgiften), og dette udkommer netop under den valgte Form, der iøvrigt er mindre rigtig, at man beregner en billig Indfæstning og lægger dertil, hvad der skal udredes for de tilkommende Indfæstninger. — Fremdeles har den ærede Taler antaget, at Begunstigelsen burde træde frem, og at den ikke saaledes træder frem efter Udvalgets Fleertals Forslag som efter Mindretallets. Deri maa jeg, naar jeg betragter Sagen i Almindelighed, give ham Ret (Tschering: Maa jeg bede om Ordet!), men jeg maa bemærke, at, naar vi ville see hen til, hvad der er Bøndestandens Duffe og hvad den vil finde sig fornøiet med, saa holder jeg mig overbevist om, at Bøndestanden langt hellere modtager en Tilffikring om en Indrømmelse af en Deel af Værdien under Fleertallets Form end en Bestemmelse, endog saa om meget betydelig Eftergivelse af Bør-